

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

Фінансовий аналіз

Навчальна програма курсу

Укладачі: к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Гнатюк Тарас Михайлович

к.е.н., викладач кафедри обліку і аудиту

Федорняк Людмила Степанівна

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “31”серпня 2012 р.

Івано-Франківськ

2012

Пояснювальна записка

Мета й завдання вивчення дисципліни “Фінансовий аналіз”

Мета вивчення дисципліни отримання знань про методи експертної оцінки фінансово - господарської діяльності підприємства та виявлення внутрішніх резервів для поліпшення його фінансового стану.

Завдання вивчення дисципліни

В результаті вивчення курсу “Фінансовий аналіз” студенти повинні:

- дістати уявлення та засвоїти цілі і завдання фінансового аналізу;
- навчитися групувати й аналізувати інформаційні дані для фінансового аналізу;
- ознайомитися зі змістом і методами проведення аналізу за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства;
- опанувати суттю й методами комплексного фінансового аналізу діяльності підприємства;
- освоїти використання результатів фінансового аналізу у діяльності підприємства;
- проводити аналіз впливу управлінських рішень на працездатність фірми з точки зору найефективнішого вибору.

Розділ 1. Теоретичні основи фінансового аналізу

Суть і значення фінансового аналізу: його основні цілі, завдання, особливості. Методологічні принципи і логіка аналітичної роботи фінансової сфери підприємства. Предмет, об’єкт та суб’єкти фінансового аналізу.

Види фінансового аналізу. Класифікація економічних показників, що використовуються у фінансовому аналізі. Класифікація методів аналізу: формалізовані й неформалізовані методи аналізу. Сучасна методика оцінювання фінансових звітів: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, факторний методи фінансового аналізу, метод відносних показників.

Порівняння в аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства. Методи приведення вихідних даних до порівнянного вигляду: метод нейтралізації об’ємного, вартісного та структурного фактора.

Моделювання та аналіз факторних систем фінансових показників. Детермінований та стохастичний аналіз. Типи та основні прийоми детермінованого моделювання. Способи оцінки впливу факторів у детермінованому моделюванні факторних систем.

Зміст та методологія здійснення експрес-аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу підприємства. Мета фінансової звітності. Основні вимоги, що висуваються до складання фінансової звітності. Види взаємозв'язку фінансової звітності.

Зміст, структура, призначення основних форм фінансової звітності. Склад і структура бухгалтерського балансу; його значення для фінансового аналізу. Методи фінансово-аналітичного оцінювання балансу підприємства. Аналіз валюти балансу.

Напрями вдосконалення звітності підприємства для переходу до міжнародних норм і стандартів. Специфіка інформаційного забезпечення фінансового аналізу в окремих галузях, сферах діяльності та на підприємствах різних форм власності.

Показники статистичної звітності та управлінського бухгалтерського обліку, які використовуються у фінансовому аналізі.

Роль і місце вибірових обстежень та експертних оцінок у поглибленому фінансовому аналізі.

Розділ 2. Загальна оцінка фінансового стану підприємства

Економічна суть і структура майна підприємства. Методи аналізу майна підприємства. Порівняльний аналіз динаміки складу і структури активів підприємства.

Завдання, основні напрямки та інформаційне забезпечення аналізу необоротних активів. Аналіз наявності та стану основних фондів і нематеріальних активів.

Аналіз ефективності використання нематеріальних активів та основних фондів. Оцінка впливу ефективності використання нематеріальних активів на

фінансові результати діяльності підприємства. Факторний аналіз фондівдачі. Аналіз резервів збільшення випуску продукції та фондівдачі.

Зміст, завдання та основні напрямки аналізу оборотних коштів. Аналіз забезпеченості підприємства оборотними коштами. Оцінка залежності ризику втрати ліквідності та ефективності від величини поточних активів. Аналіз джерел формування, структури та розміщення оборотного капіталу.

Суть, цілі, основні завдання та напрямки аналізу виробничих запасів. Аналіз забезпеченості підприємства виробничими запасами. Аналіз оборотності товарно-матеріальних цінностей.

Основні завдання та методологія здійснення аналізу дебіторської заборгованості. Аналіз дебіторської заборгованості за строками виникнення й погашення. Оцінка кредитних можливостей підприємства. Порівняльний аналіз умов надання та отримання кредиту. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості.

Аналіз ефективності використання оборотного капіталу. Класифікація чинників, що впливають на швидкість оборотності.

Завдання та методологія здійснення аналізу джерел фінансування. Аналіз динаміки складу і структури джерел фінансових ресурсів. Чинники, що впливають на співвідношення власних і залучених коштів. Оцінка ефективності управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу.

Аналіз вартості капіталу. Ціна основних джерел фінансування діяльності підприємства. Методичний інструментарій оцінки вартості окремих елементів власного і залученого капіталу. Оцінка середньозваженої та граничної вартості капіталу.

Оцінка ефективності використання власного і залученого капіталу. Ефект фінансового важеля. Оцінка впливу структури активів і пасивів на рентабельність власного капіталу. Аналіз ефективності кредитних відносин підприємства з комерційними банками.

Аналіз складу, структури, оборотності кредиторської заборгованості. Оцінка вартості внутрішньої кредиторської заборгованості.

Розділ 3. Аналіз фінансової стійкості

Суть фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні фактори, що впливають на стійкість фінансового стану підприємства. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства. Вплив структури активів і пасивів на характеристику фінансової стійкості підприємства. Оцінка впливу ефективності використання необоротних і оборотних активів на стійкість фінансового стану підприємства. Кількісна оцінка фінансової стійкості з позиції:

- а) структури джерел коштів;
- б) витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел.

Відносні показники фінансової стійкості: методика їх розрахунку, економічна інтерпретація.

Класифікація джерел коштів для аналізу фінансової стійкості підприємства.

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. Типи фінансової стійкості.

Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.

Розділ 4. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

Суть ліквідності і платоспроможності та їх значення при оцінці фінансового стану підприємства.

Зміст та послідовність аналізу ліквідності підприємства; основні стадії її оцінки:

- оцінка свободи в розпоряджанні активами;
- оцінка можливості швидкої втрати цінностей унаслідок їх морального або фізичного псування;
- оцінка доступності активів для поточного розпорядження;
- оцінка наявності умовних зобов'язань.

Класифікація активів за ознакою ліквідності та пасивів за ознакою терміновості погашення. Фактори, що впливають на пропорції груп поточних активів з різним ступенем ліквідності. Зіставлення елементів активів з відповідними елементами пасиву — основний спосіб оцінки ліквідності підприємства.

Система показників ліквідності: методика їх розрахунку, економічна інтерпретація. Основні фактори, що впливають на підвищення ліквідності.

Власний оборотний капітал — абсолютний показник ліквідності і платоспроможності; основні етапи його аналізу.

Зміст та основні напрямки здійснення аналізу платоспроможності підприємства:

- оцінка якісного складу оборотних активів і поточних пасивів;
- оцінка швидкості обороту поточних активів та її відповідність швидкості обороту поточних пасивів;
- оцінка облікової політики статей активів і пасивів.

Система критеріїв оцінювання платоспроможності підприємства. Показники низької платоспроможності, можливості її відновлення (втрати).

Умови визнання підприємства неплатоспроможним.

Розділ 5. Аналіз грошових потоків

Економічна суть, цілі та значення фінансового аналізу в процесі управління грошовими активами. Техніка та порядок попереднього аналізу грошових коштів.

Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків у господарській, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства. Прямий та непрямий методи оцінки руху грошових коштів: способи здійснення, їх переваги й недоліки. Основні причини невідповідності величин грошових потоків сумі отриманого прибутку.

Оцінка стратегії управління грошовими потоками: зміст та послідовність її здійснення. Суть та основні етапи перспективного аналізу грошових потоків. Аналіз забезпеченості підприємства грошовими коштами: моделі Баумоля і Міллера-Орра.

Ануїтети та дисконтування грошових потоків підприємства. Класифікація ануїтетів. Техніка оцінки майбутньої та поточної вартості ануїтетів постнумерандо і пренумерандо.

Розділ 6. Аналіз кредитоспроможності підприємства

Вертикальний та горизонтальний аналізи формування фінансових результатів підприємства. Значення та завдання аналізу.

Аналіз рівня, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства. Оцінка якості прибутку.

Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності. Система «директ-кост» як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку. Граничний аналіз та оптимізація витрат, обсягу реалізації і прибутку. Аналіз умов беззбитковості підприємства.

Зміст, завдання та інформаційна база аналізу розподілу та використання прибутку. Аналіз формування чистого прибутку. Аналіз впливу використання прибутку на фінансовий стан підприємства.

Факторний аналіз показників рентабельності.

Аналіз збільшення суми прибутку та рентабельності.

Розділ 7. Аналіз ефективності використання капіталу

Оцінка ефективності використання капіталу. Оцінка інтенсивності використання капіталу. Показники прибутковості капіталу. Оцінка впливу факторів на прибутковість капіталу. Аналіз впливу факторів на відхилення за рівнем прибутковості. Показники оборотності та тривалості обороту капіталу. Взаємозв'язок між інтенсивністю та ефективністю використання капіталу. Прискорення та сповільнення оборотності капіталу.

Розділ 8. Оцінювання виробничо-фінансового левереджу

Суть поняття фінансовий та виробничо-фінансовий левередж. Рівень фінансового левереджу. Плече та ефект фінансового левереджу. Оцінка впливу фінансового левереджу в залежності від структури капіталу. Граничний аналіз та оптимізація витрат, обсягу випуску та прибутку.

Розділ 9. Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства

Інвестиції, їх класифікація, види, взаємозв'язок. Аналітичний метод розрахунку рентабельності інвестицій.

Поняття інвестиційного проекту та етапи його здійснення. Основні завдання та методи оцінки інвестиційних проектів. Факторний аналіз структури довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування.

Аналіз альтернативних проектів. Аналіз інвестиційних проектів в умовах інфляції і ризику.

Методика здійснення аналізу інвестиційної чутливості проекту. Ранжування конкуруючих інвестиційних проектів. Оптимізація розподілу інвестицій за декількома проектами. Оцінка інвестицій в інноваційну діяльність підприємства.

Аналіз факторів, які впливають на формування потреби в додаткових капіталовкладеннях. Оцінка показників: відносної забезпеченості підприємства основними фондами, інвестиційної активності, інноваційної відповідності. Аналіз інвестицій в облігації та акції.

Розділ 10. Короткостроковий прогноз фінансового стану підприємства

Оцінка ринкової позиції підприємства: аналіз внутрішнього й зовнішнього середовища. Схема комплексного аналізу ефективності господарської діяльності. Система раннього попередження та реагування. Діагностика фінансового стану. Стадії банкрутства підприємства.

Аналіз виробництва й реалізації продукції. Аналіз можливостей використання резервів зростання обсягів виробництва продукції.

Аналіз собівартості продукції. Аналіз загальних факторів зміни собівартості за статтями. Аналіз собівартості одиниці продукції. Аналіз динаміки показників собівартості продукції. Аналіз резервів зниження собівартості.

Основні фактори розвитку підприємства, кількісна оцінка їх впливу. Коефіцієнт стійкості економічного зростання підприємства.

Оцінка економічної динаміки суб'єкта господарювання.

Розділ 11. Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств

Значення й необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Оцінка підприємства з позиції неплатоспроможності та наявності ознак банкрутства. Аналіз наявності (відсутності) ознак фіктивного, прихованого банкрутства або доведення до банкрутства підприємства. Аналіз факторів, що призвели до неплатоспроможності, та визначення доцільності санації підприємства. Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності.

Розділ 12. Стратегічний аналіз фінансових ризиків

Стратегічний аналіз і його роль у плануванні виробничо-господарської діяльності підприємства. Місце стратегічного аналізу в системі управління підприємством і розробці стратегії. Типи стратегічних рішень. Ієрархія стратегій. Особливості стратегічного планування. Відмінності між стратегічним і довгостроковим плануванням. Стратегічний аналіз як один з етапів та передумова ефективного стратегічного планування. Методи стратегічного аналізу: традиційні, економіко-математичні, інтуїтивні (евристичні), специфічні (методи LOTS, PIMS, GAP (аналіз “розриву”), життєвого циклу, ефект масштабу). Метод функціонально-вартісного аналізу в стратегічному аналізі.

Стратегічний аналіз як метод управління фінансовими ризиками. Синергитичний підхід до оцінки фінансових систем. Основні поняття фінансових ризиків. Фінансові ризики, в системі управління підприємством. Методи моделювання фінансового ризику. Ефективність управління фінансовими ризиками. Практична реалізація моделювання фінансових ризиків.

Список рекомендованої літератури

1. Боголіб Т.М. Система і методи фінансового аналізу фінансово-господарської діяльності ВНЗ// Фінанси України.- 2006.- №5.- С. 50-62.
2. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу: Навчальний посібник.- К.:

Кондор, 2004.- 180с.

3. Гиляровская Л.Т. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия / Л.Т.Гиляровская, А.А.Вехорева.- СПб.: Питер, 2003.- 256с

4. Глазунов В.Н. Финансовый анализ в управлении доходом предприятия// Финансы.- 2005.- №3.- С. 54-57

5. Давиденко Н.М. Фінансовий аналіз ефективності виробництва цукру// Актуальні проблеми економіки.- 2006.- №8.- С. 153-160.

6. Давиденко І. Аналіз фінансових результатів використання нематеріальних активів// Вісник ТАНГ.- 2004.- №4.- С. 94-100

7. Дайновський Ю.А. Фінансовий аналіз життєвого циклу підприємства/ Ю.А.Дайновський, С.В.Корягіна// Фінанси України.- 2003.- №10.- С.66-75.

8. Джулій Л.В. Особливості організації фінансового аналізу на підприємствах в сучасних економічних умовах/ Л.В.Джулій, С.В.Годнева// Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки.- 2003.- №5,Ч.2,Т.1.- С. 223-227.

9. Довгалоук В.І. Виробнича практика та фінансовий аналіз у посиленні взаємозв'язку процесу навчання з практичною діяльністю фінансових установ// Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки.- 2004.- №1,Ч.2,Т.2.- С. 122-124.

10. Доманіцький В. Удосконалення фінансового аналізу оборотних коштів підприємств торгівлі// Вісник ТАНГ.- 2004.- №3.- С. 43-50

11. Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. Вип.1 (17).- Тернопіль: Економічна думка, 2007.- 344с

12. Економічний аналіз: Підручник/ За ред. М.Г. Чумаченка.- 2-ге вид., перероб. і допов.- К.: КНЕУ, 2003.- 556с

13. Іванієнко В.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник.- Х.: ВД "ІНЖЕК", 2003.- 168с.

14. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник.- К.: Знання-Прес, 2002.- 190с.- (Вища освіта ХХІ століття).

15. Измайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу: Навч. посібник.- К.: МАУП, 2003.- 148с
16. Кириченко І. Фінансовий аналіз в інформаційній системі управління грошовими потоками підприємства// Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.- 2003.- №2.- С. 95-100.
17. Колисник М. Методы финансового анализа, или денежный поток как панацея бизнеса// Компаньон.Стратегии.- 2003.- №9.- С.36-44.
18. Коропецький Б. Діагностика фінансової стійкості суб'єктів господарювання на основі коефіцієнтного аналізу// Наукові записки.- 2003.- №1, вип.12.- С. 175-180
19. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства// Фінанси України.- 2004.- №5.- С. 99-104.
20. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: Навчальний посібник.- К.: ЦУЛ, 2003.- 224с.
21. Кущик А. Взаємозв'язок фінансового аналізу та планування на підприємстві/ А.Кущик, О.Маслова // Економіка та підприємництвоДержава та регіони.- 2007.- №1.- С. 187-190.
22. Лазаришина І.Д. Удосконалення інституційних підходів до методики фінансового аналізу// Фінанси України.- 2004.- №1.- С. 44-48.
23. Мартищук В. Фінансовий аналіз як необхідна складова ефективного управління підприємством/ В.Мартищук, А.Дубівка// Наукові записки.- 2003.- №2, вип.12.- С. 89-91.
24. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник.- К.: ЦУЛ, 2003.- 412с
25. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підручник/ С.З.Мошенський, О.В.Олійник.- 2-ге вид., доп. і перероб.- Житомир: Рута, 2007.- 704с
26. Перезозова І.В. Критична оцінка існуючих підходів в економічній літературі до фінансового аналізу // Наукові записки.- 2003.- №1, вип.12.- С. 70-76.
27. Пономаренко Э.Д. Фінансовий аналіз: Навчально-метод. посібник.- К.: Київ. ін-т інвестиц. менеджменту, 2002.- 212с.- (Наша справа; 2002, №9)
28. Примостка О.О. Аналіз ефективності діяльності комерційних

банків// Фінанси України.- 2003.- №4.- С.97-101

29. Рзаєва Т.Г. Економічний аналіз: Навч. посібник/ Рец.: Войнаренко М.П., Нижник В.М.- Хмельницький: ТУП, 2003.- 199с.

30. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: навчальний посібник.- К.: ЦНЛ, 2006.- 224с

31. Тарасенко Н.Б. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: Навчальний посібник.- 2-е вид., стер.- К.: Алерта, 2003.- 485с

32. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Підручник.- 3-є вид., перероб.- Львів: Новий світ-2000, 2004.- 344с

33. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: Навчальний посібник/ І.В.Алексєєв, А.С.Мороз, Є.М.Романів, І.Б.Хома.- Львів: Бескид-Біт, 2003.- 152с

34. Фінансово-економічний аналіз.- К.: ВД "Професіонал", 2004.- 528с.- (Вища освіта ХХІ століття)

35. Шиян Д.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник/ Д.В.Шиян, Н.І.Строченко.- К.: А.С.К., 2003.- 240с.- (Університетська бібліотека).

36. Шкварчук Л.О. Фінансовий аналіз ринкової вартості акцій підприємств, які приватизуються// Державний інформаційний бюлетень про приватизацію.- 2003.- №5.- С. 19-22.

37. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навчальний посібник.- К.: ЦНЛ, 2006.- 528с

38. Янковой О.Г. Методологічні аспекти аналізу фінансового стану підприємства/ О.Г.Янковой, Г.В.Юр`ева// Вісник Хмельницького національного університету.Економічні науки.- 2005.- №2, Т.1.- С. 108-113.